

Návrh na prohlášení věci za nemovitou kulturní památku

Korečkové rypadlo RK 5000/R10

Adresa: lom Československé armády (ČSA), Komořany u Mostu

Katastrální území: Albrechtice u Mostu, obec Jiřetín

Pozemek č.: 422/22

GPS: 50.5457000N, 13.5419450E

Vlastník: Severní energetická a.s. (SEV.EN ENERGY)

Datace: realizace 1982, ukončení provozu 2016

Typ objektu: skrývkový stroj

Korečkové rypadlo RK 5000 bylo určeno k dobývání skrývkové horniny, případně uhlí nebo i jiných substrátů, jejichž rozpojovací síla nepřekračovala 120 kN/m a krátkodobě 180 kN/m. Jmenovitá objemová výkonnost rypadla byla uvažována o hodnotě 5000 m³/hod sypané zeminy. Rypadlo bylo součástí technologického celku s navazující pásovou dopravou. Stroj se pohybuje samostatně díky „kráčejícímu“ hydraulickému podvozku. Základní rozměry stroje v pracovní poloze: výška 35,6 m, délka 156,5 m, váha 15 000 tun.

Stručná historie objektu:

Stavba rypadla RK 5000/R10 započala v roce 1980 na montážním místě v Albrechticích, dokončena byla roku 1982 a následně byl stroj přesunut na spodní řez lokality ČSA (lom Československé armády), kde byl v roce 1983 zahájen ověřovací provoz. V roce 2016 bylo rypadlo po 33 letech těžby skrývkových vrstev povrchového dolu odstaveno a uvedeno mimo provoz.

Výčet částí k ochraně:

Vlastní konstrukce stroje včetně bezprostředně navazujících dopravních systémů.

Stručný popis objektu:

RK 5000 je korečkové rypadlo, jehož horní stavba spočívá na otočně kráčivém podvozku prostřednictvím kruhové dráhy o průměru 16 metrů. Horní stavba je prodloužena vpředu do příhradového výložníku, nesoucího soustavu lanových závěsů korečkového vodiče. Ve střední části horní stavby je umístěna strojovna pohonu korečkového řetězu, rozvodny vysokého a nízkého napětí, dílny, sklad a šatna. V zadní části horní stavby je prostor pro vrátky třech lanových závěsů korečkového vodiče, transformátory a protizávaží. Vně na zadním konci strojovny je vrátek pojezdu montážního jeřábu o nosnosti 20/1,6 tun, který pojíždí po horním pásu hlavních nosníků horní stavby v délce 75 metrů. Pojízdny jeřáb na rypadle slouží jako montážní jeřáb i pohyblivé protizávaží. Vlastní práci rypadla a kráčení hlavního podvozku ovládá řidič z pojízdny kabiny umístěné před přední stěnou strojovny. Vynášecí pás, přesyp z kruhového dopravníku a přesyp do násypky dálkové pásové dopravy (DPD) nebo drtiče, sleduje druhý řidič v kabině na spojovacím mostě, který také ovládá kráčení podpěrného podvozku. Pohyb rypadla byl umožněn pomocí dvou hydraulických kráčivých podvozků. Hlavní kráčivý podvozek má vnější průměr 33 metrů (skládá se z vnější opěry kuželového tvaru, roštu a vnitřní opěry). Pohyb zajišťují hydraulické válce, čtyři válce zdvihu a dva válce posuvu. Podpěrný hydraulický kráčivý podvozek má vnější průměr 10 metrů (skládá se z vnější opěry kuželového tvaru, roštu, vnitřní opěry a vodících dílů). Pohyb podpěrného podvozku zajišťují dva hydraulické válce, jeden válec zdvihu a jeden válec posuvu.

Současný stav objektu:

Stroj byl po odstavení zaparkován na současném stanovišti v dobývacím prostoru lomu ČSA, v blízkosti vstupu u obce Komořany. Stanoviště stroje je oploceno a střeženo. Stroj je v dobrém technickém stavu, je na něm prováděna zběžná údržba. Aktuálně proběhlo i několik komentovaných prohlídek stroje pro zájemce ze stran medií i odborníků. Za určitých podmínek je rypadlo částečně i provozuschopné.

Zdůvodnění návrhu:

Zdůvodnění návrhu má dvě základní roviny

1. Korečkové, kráčející rypadlo RK 5000, je jedinečné a zcela mimořádné technické dílo, dokládající vyspělost československé technické inteligence i možnosti tehdejších výrobních podniků. Podobných strojů je v lomech Severočeské hnědouhelné pánve víc (skrývkových i těžních), tento je ale největší a navíc mimořádně zachovalý. Hodnoty stoje je možné spatřit jak v rovině technické, tak ale i historické [jediný na území ČR] a v neposlední řadě i estetické, například v poloze obřího monumentu, zvláště při připravované změně využívání celého území bývalých dolů.
2. Důlní činnost v pánvi se v následujících letech postupně ukončí, a podle doposud zveřejňovaných plánů dojde k rekultivaci ploch, k jejich novému funkčnímu využití a ve velkém rozsahu k naplnění vytěžených prostorů vodou. O připomínce průmyslových aktivit, které si vyžádaly zboření historická část Mostu a řady dalších obcí, ale díky kterým zároveň fungovala (a stále ještě funguje) i významná část hospodářství, se příští generace nedozví pravděpodobně nic. Zachovaná připomínka v podobě opuštěné obří techniky, může o této historii přinést alespoň základní informaci a díky neopakovatelnému charakteru může sloužit i jako jeden z magnetů a ikon místa pro nové, připravované aktivity – například i s možnostmi jeho zpřístupnění.

„Snahy o zachování a nové využití takových zařízení jsou již v minulosti prakticky prověřeny i v blízkém zahraničí. Turisticky mimořádně populární je například bývalý obří dopravník F60 nad vytěženým bývalým dolem u Bergheider See ve SRN (dnes Lužická jezera), nazývaný ležící Eiffelova věž. Dnes slouží jako navštěvovaná vyhlídka a edukační centrum, propagující místní historii a hodnoty průmyslového dědictví a velmi úspěšně přispívá k místnímu udržitelnému turismu. Potenciál RK 5000 je s tímto příkladem zcela srovnatelný.“